

Problema fugărilor transilvăneni

Despre românii care treceau ilegal granița nu se spunea nimic în presa românească. Se ajunsese în 1989 în situația ca peste 10.000 de români să părăsească țara clandestin (conform rapoartelor oficiale din arhive). Oficialii din Ungaria, pe de altă parte, declarau în acel timp că doar pe teritoriul lor se află 15.000 de transfugi din România.

Publicăm în cele ce urmează un raport întocmit, în 24 februarie 1989, de Judith Pataki, angajată a Secției de cercetare la Radio Europa Liberă, despre situația creată în zona de frontieră româno-maghiară.

Deși există relatări conform cărora grănicerii români îi agrează pe cei care încearcă să fugă peste graniță, Ungaria a întors din drum un sfert din transfugii transilvăneni.

De când cu eșecul întâlnirii dintre secretarul general al Partidului Muncitoresc Maghiar (HSWP), Karoly Grosz, și șeful statului român, Nicolae Ceaușescu, la Arad, în august 1988, problema minorității maghiare din România a devenit unul dintre simbolurile știrilor prestigioase ale Guvernului maghiar. Din această cauză, problema refugiaților a dobândit un caracter emoțional, pentru că multă lume are tendința de a judeca performanța Guvernului, printre altele, în funcție de modul în care abordează această chestiune.

O scrisoare deschisă, trimisă de o aripă a Forumului Democrat Maghiar din Gyula (din apropierea graniței românești), către președintele Adunării Naționale, Istvan Stadinger, și care a fost publicată în numărul din 9 ianuarie al cotidianului Magyar Nemzet, al Frontului Patriotic Popular, a produs un șoc printre cei mai mulți oameni din Ungaria. Nu numai printre cei care se simt în mod deosebit responsabili pentru toți cei care au părăsit România din cauza persecuției politice sau a marasmului economic. Scrisoarea afirmă că la conducerea Ministerului Afacerilor Interne au ajuns informații, primite cu trei luni în urmă, despre anumite

Zvonurile potrivit cărora transfugii prinși la granița cu Ungaria erau împușcați de grănicerii români au provocat nemulțumiri în rândul populației maghiare

povești care circulă printre locuitorii din preajma frontierei; se pare că au fost descoperite mai multe cadavre în lanul de porumb, pe partea maghiară a frontierei. Se spune că Poliția (declarațiile ulterioare se referă la grăniceri) din orașul Bekescsaba ar fi cercetat o fâșie de 50 de kilometri între Lokoshaza și Kotagyan și ar fi descoperit 18 cadavre, toate cu rani prin împușcare. Deși o cercetare condusă de procurorul general a concluzionat că povestea e lipsită de temelie, ea a atras atenția asupra unor aspecte importante ale problemei refugiaților.

Zvonul că grănicerii români îi împușcă pe cei care încearcă să treacă granița nu circulă de ieri, de azi în Ungaria; în mass-media maghiară au apărut în cursul anului trecut aluzii mai mult sau mai puțin transparente; această fâșie de frontieră, precum și

granița româno-ugoslavă, e cunoscută drept cea mai periculoasă frontieră din Europa. A iritat populația mai ales cea de-a doua parte a scrisorii, care afirmă că 50% din transfugii care au ajuns cu succes în Ungaria au fost trimiși înapoi în România de grănicerii și poliștii maghiari. Cum Guvernul maghiar a promis în ianuarie 1988 că nici o persoană nevinovată nu va fi trimisă înapoi în România, opinia publică s-a simțit înșelată.

În scrisoarea Forumului Democrat s-a exprimat îngrijorarea nu numai pentru faptul că decizia de a trimite oamenii înapoi a fost luată prea repede, dar și pentru faptul că țigani și alte grupuri etnice au fost ținuți în Ungaria, în condiții deosebit de precare.

A doua zi, la 10 ianuarie, Ministerul Afacerilor Interne a dat un comunicat

de presă prin care s-a negat faptul că cineva din minister ar fi avut vreo informație privind cadavrele sau persoanele rănite și că nu 50%, ci „doar” 25% din cei care treceau granița în Ungaria au fost repatriați în România. Se mai preciza în comunicat că aproximativ 1.600 de persoane expulzate în cursul anului trecut erau criminali, vagabonzi sau oameni cu o misiune specială (adică spioni); se mai nega faptul că deciziile ministrului ar fi fost afectate de vreo tentativă de discriminare etnică.

Deși investigația procurorului general nu a scos la iveală existența vreunui cadavru în acest caz particular, martorii oculari citați de mass-media mărturisesc că grănicerii români îi tratează pe transfugii cu o cruzime extremă, iar unecori îi împușcă. O asistentă medicală care a

fugit din Transilvania afirma într-un număr al cotidianului de partid Nap-szabadsag: „Nu vreau să dau detalii despre fuga noastră în Ungaria, dar a fost îngrozitor. Frica și cadavrele de care ne-am împiedicat... Sunt asistentă; pot spune că erau împușcați”.

Într-un reportaj radio, un etnic maghiar, fugit, spunea: „S-a întâmplat lângă Petri... îi fete voiau să fugă pentru că nu au fost admise la facultate. Când au fost prinse, au fost bătute cu lanțurile; au fost legate de copaci și biciuite; și când au lesinat (grănicerii), au turnat apă peste ele. În mai, lângă Arad, câțiva băieți din Transilvania care se ascundeau în lanurile de grâu au văzut cum alți cinci tineri care erau înaintea lor au fost împușcați. Doar unul dintre ei a fost dus la spital, ceilalți au murit... Au fost văzute cadavre pe partea românească, unele de copii; ciorile ciuguleau deja morții”.

Fugarii de naționalitate română au relatat și ei întâmplări de o cruzime similară, pusă pe seama grănicerilor români, care, spun ei, își bat victimele ore în șir până în pragul morții. Potrivit unor astfel de povestiri, sunt deosebit de cruzi cu etnicii români, care sunt acuzați că „își trădează țara”.

Mass-media maghiară a mai amintit de faptul că Asociația Internațională a Drepturilor Omului, cu sediul la Frankfurt, a afirmat că granița româno-ugoslavă a devenit cea mai sângeroasă din Europa și că în jur de 400 de cetățeni români au fost împușcați în timp ce încercau să fugă în Iugoslavia. La drept vorbind, e greu să corelez aceste relatări cu faptul că aproximativ 6.500 de persoane au încercat să plece ilegal în 1988, trecând granița în Ungaria. Sunt și povești despre grănicerii care își ajută pe fugari să scape contra unor mari sume de bani. Este și în interesul regimului lui Ceaușescu să scape de problema minorității și de românii care se opun domniei sale dictatoriale. Totuși, chiar această ambiguitate are scopul de a întretine, printre potențialii fugari, o stare de insecuritate.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

Unde-s captatoarele solare?

În goana după economisirea carburanților și energiei convenționale, „conducerea partidului” încurajă utilizarea surselor nepoluante și puțin costisitoare. Bunăoară, de câțiva ani se recomandă folosirea captatoarelor solare, instrumente fabricate la întreprinderea de aparate și accesorii din Alexandria. Moda captatoarelor a durat până în 1987, an din care producția și cererea au scăzut vertiginos, pentru a atinge doar 3%.

(Continuare în pag. a II-a)

Orele de curs începeau cu „Trei culori cunosc pe lume”

Palatul Copiilor din Pitești se numea în anul 1989 Casa Pionierilor și elevii care primeau cravate și inele de pionier se întâlneau aici pentru activități culturale, literatură, muzică sau balet, dar și pentru activități politice. Fostă profesoară de limba și literatura română, Aura Dumitrescu a predat la Liceul de Petrol, dar și la Casa Pionierilor. Pensionară din anul 2003, povestește cum se învăța în 1989, ce ținută adoptau cadrele didactice și cum le era inoculat elevilor sentimentul de dragoste supremă pentru „Tovarășul” și „Tovarășă”. „Pe de o parte, căutam să ocupăm timpul copiilor, să putem să-i supraveghem, să învețe lucruri deosebite și canalizate pe aptitudinile lor. Palatul Copiilor din Pitești se numea în 1989 Casa Pionierilor. Pe particularități de vârstă veneau copii începând de la clasa a XII-a. Asta era un lucru bun, dar de ziua secretarului general al partidului era o chestie forțată. Eram obligați să scriem telegrame. Imi aduc aminte că președinta Consiliului Județean al Pionierilor de atunci ne dădea să facem telegrame de felicitare la mai mulți profesori de limba română. Ne dădeam, le citea. Spunea că nu sunt bune. Nu sunt suficient de pătrunse, nu reflectă toată dragostea noastră pentru «primul om». Și te întorceai, mai scriai ceva.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

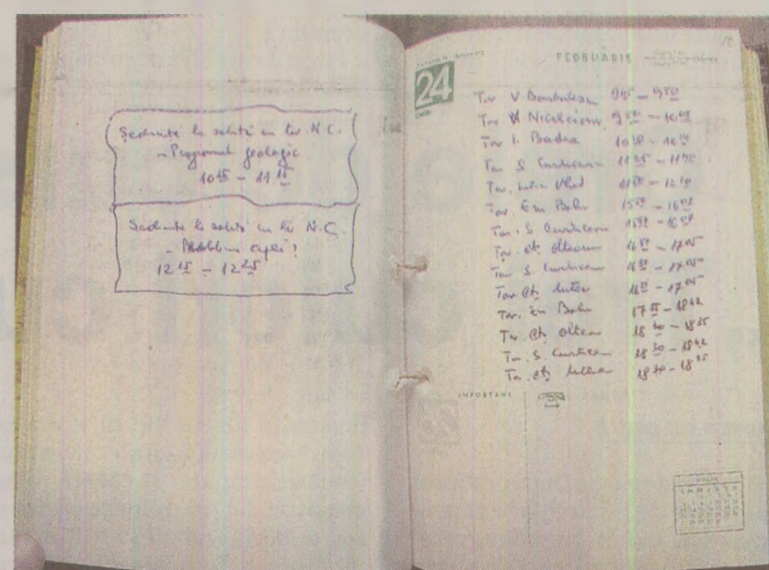
24 FEBRUARIE

Din ianuarie 1987 am fost invitat de fostul meu coleg de facultate și prieten Lucian Stor - arhitect talentat, ajuns de 20 de ani la New York, să-i fac o vizită în SUA, în timpul concediului. Mă bucurasem ca orice om, în mod firesc, că voi reuși să fac o călătorie unică în viață, traversând oceanul spre Lumea Nouă. După împlinirea formelor pe la COM, sectorul de partid, securistul institutului, consultarea vecinilor etc., etc., am depus cerere la serviciul pașapoarte. După 5 luni, aviz negativ. Am revenit,

am fost în audiență, mi-am expus activitatea, aportul meu de muncă în profesia de arhitect. După 3 luni, aviz negativ. În 1988, din nou cerere, din nou tot drumul, iar fără rezultat. Mă prezint a treia oară în audiență (ceva penibil să stai în fața unui securist civil și a unei secretare așezate la o masă ca niște anchetatori, iar tu, invitatul, la 5 m distanță pe un fotoliu, argumentându-ți „meritele”). Aparent amabili, aparent interesați, m-au ascultat fără să scoată nici un cuvânt, eram o flăcăuță care cânta în pustiu. Am depus și în scris memoriul. Rezultatul, după alte două luni, a treia oară negativ.

(Continuare în pag. a II-a)

AGENDA ELENEI CEAUȘESCU

Primiriile au început la ora 9:35 și s-au încheiat la 18:45.

Au fost și două ședințe. Ținute amândouă în „sălița” dintre cele două cabinete, cu participarea lui Nicolae Ceaușescu. Prima dintre ele - „Programul geologic” - a ținut un ceas (10:15-11:15). În voluntarismul lui, Ceaușescu era convins că o mai bună căutare a zăcămintelor solului și subsolului ar duce obligatoriu la valorificarea lor. Pe baza aceluiași rapoartă și estimări, optimiste” din toate sectoarele, geologii apreciaseră și potențialul de țieți al României. După mine de cărbune deschise în zone cu resurse modeste, schele de foraj și extracție fuseseră amplasate și în Câmpia de Vest.

A doua ședință - „problema apei” - a durat... 10 minute! Va fi fost, probabil, ca-n descrierea făcută de fostul participant, Dumitru Popescu: „Ședința se reducea fie la un monolog, fie la dialogul dintre Ceaușescu și unul sau altul din membrii Guvernului - de fapt, și acesta un fel de interogatoriu. Esențial părea a fi să se confirme public

faptul că existau toate condițiile pentru realizarea cu succes a prevederilor din programele respective”.

Cele discutate vor fi supuse spre aprobarea CPEx la viitoarea ședință. Va ieși astfel în nou program de „folosire rațională a apei și păstrarea calității acesteia”. Iar zările vor prelua noul „front” al campaniei cu realitatea.

În restul zilei, în lunga listă de intrări-ieșiri din biroul Eleni Ceaușescu, alții decât convivia obișnuiți, sunt Ion Badea (președintele Consiliului Național pentru Protecția Mediului Înconjurător), Iulian Vlad (20 de minute) și Constantin Mitea (consilier de presă).

Să fi abordat Elena Ceaușescu cu consilierul de presă știe că, de curând, Eugen Ionesco trimisese Comisiei politice a Parlamentului European un protest, acuzând „genocidul cultural” din România? Puțin probabil. Mai sigur e că au convenit asupra materialelor și comunicatelor ce vor apărea în presă despre vizita președintelui Iranului la București.

Lavinia BETA

FRICA DE VIRUSUL HIV

În 1989, medicul Rodica Mătușa era șefa secției de copii din cadrul Spitalului Clinic de Boli Infecțioase. În județul Constanța, ea a fost cea care a trebuit să facă față unor probleme copleșitoare. Frica permanentă de contaminare cu un virus despre care se știa prea puțin a făcut ca sectorul SIDA din secția de copii a spitalului să ducă o lipsă acută de personal. Pe lângă aceasta, copiii infectați cu HIV nu beneficiau nici de medicamente corespunzătoare, nici de hrană suficientă.

„În afară de teroarea că nu cumva să se afle, sau să apară pe undeva scris cuvântul interzis, era spaima de boala în sine, își amintește medicul R. Mătușa. Din cauza lipsei de informare, nu știam pe-atunci cum se transmite. Bine, știam că prin sânge și pe cale sexuală, dar nu eram siguri că sunt singurele căi de transmitere. Tuturor ne era frică, intram în secție îmbrăcați ca niște cosmonauți. Aveam și-n picioare niște cărpe trase peste pantofi, ca niște toțeneși, aveam mănuși, iar pe față ne puneam un plastic transparent care se folosea, cred, la radiologie. Ne făceam un fel de măști care uneori ne acopereau chiar și ochii. Le puneam astfel încât să ne permită respirația, dar să nu intrăm «în contact cu virusul». N-am nici un fel de poză de-atunci, să vă pot arăta cum eram.

Și am făcut un fel de sector al secției de copii, sectorul SIDA, cu personalul de pe secția mea. Ele au fost și au rămas alături de mine, nu a plecat una. Am avut norocul să am o asistentă-sefă - Elena Teodor - tare curajoasă, aprigă și o bună profesionistă. Mă refer la asistente și la infirmiere, pentru că doctorii... Doctorii nu prea voiau să intre. Am apelat atunci la doctorița Ilie, care în acel moment lucra în Sanepid. Ea era epidemiologă, dar terminase Facultatea de Pediatrie. Și-am avut noroc că dansa a acceptat să vină să lucreze acolo. Și tare mult m-au mai ajutat și stagiarii (pe vremea aceea, cei care terminau medicina trebuiau să facă un stagiu de șase luni la diferite secții).

Aveam și ei aceeași frică pe care o aveam și noi, dar m-au ajutat pe partea medicală, și mulți dintre ei spun că a fost o experiență extrem de importantă perioada aceea, cu toată frica și neajunsurile,

În 1989, copiii internați în Sectorul SIDA al Spitalului Județean Constanța erau îngrijiți doar de doi medici și câteva asistente

FOTO: Arhiva personală Rodica Mătușa

cu toată suferința și moartea care ne înconjurau.”

Îngropați în lădițe de carton

„Copiii le aplicam același tratament pe care-l făceam și-nainte, că pe vremea aceea nu existau antiretrovirale - asta au început să apară în '96. Dacă un copil făcea o infecție, tratam infecția cu antibioticele pe care le aveam, dar fără rezultate... Problema mare era și că nu prea aveam ce să le dăm să mănânce. (Ulterior, în '90, am fost uimită de evoluția și starea copiilor care se «încăpățănau» să trăiască și să arate din ce în ce mai bine, dacă erau îngrijiți cu dragoste și dacă primeau o mâncare bună. Voluntarii străini ne-au învățat asta. Deși toți îmi spuneau, în anii '90-'91, că este inutil și periculos să îngrijești acești copii, că aruncăm banii degeaba, acum am, ca dovadă că s-au înșelat, niște fotografii medicale - copii care arătau ca niște schelete acoperite cu o piele prea largă, acoperită de leziuni, care au devenit apoi tineri normali.) Dar atunci, la începuturi, ei erau atât de mulți și în spital aveam un lapte chior pe care-l puneam în biberone și le alternam, că nu erau pentru toți. Le

sterilizam, sterilizam și tinele și le dădeam, pe-rând, acest lapte sau supă de zarzavat - de carne mai puțin -, sau grău...”

Eu eram absolut copleșită de toate aceste probleme și nici nu știu cum am făcut față, pentru că nu făceam numai treabă de medic - asta era aproape nimic pe lângă faptul că trebuia să fac rost de scutece, că n-aveam destule și pentru atât de mulți copii, nu aveam cearsăfuri de pus în pătuțuri... Mirosea în secție cumplit, nu numai a fecale sau urină, ci și a lapte acru... Rufe erau cenușii, după atâtea spălături și atâtea copii... Era îngrozitor, dar n-aveam timp să mă gândesc la prea multe lucruri. Ba murea unul, iar pe vremea aceea spitalul se ocupa de înmormântarea celor care n-aveau pe nimeni - la un moment dat, am rămas fără scândură și-i înmormântam în lădițe de carton. Ba n-aveam personal - erau două asistente la 200-250 de copii pe tură, o infirmieră tot la atâtea, iar din altă parte nu voiau să vină. Și toate acestea le-am dus în spate doi doctori, câțiva stagiași, o asistentă-sefă și puține asistente și infirmiere de la secția de SIDA.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

BD intră în acțiune - în numele tatălui fugit în Germania

Doru Copoț era în armată în februarie '89, Avea 20 de ani. Fusese încorporat cu un an înainte și, făcând armata la Marină, mai avea de tras încă un an. Însă faptul că tatăl lui era fugit în Germania de vreo trei ani i-a schimbat drumul în cătanie. El zice că în mai bine, că a reușit cumva să fie lăsat la vatră mai devreme cu câteva luni, alții ar spune că în mai rău, pentru că înainte de asta a trecut și pe la BD - Batalionul Disciplinar. „Pe-atunci eram șef de stație la transmisiuni, la Poiențița, în Tulcea. Poiențița era numele de cod al unității. Eu dădusem admiterea la Institutul de Marină, dar, din cauză că tata era plecat, m-au respins și m-au trimis în armată. Așa că urma să fac doi ani la Marină. M-au încorporat pe 21 februarie '88, iar pe 20 februarie 1989 ajungeam în BD. Nu știu cum, dar n-am aflat de tata decât după un an, deși eu vorbeam cu el la telefon din unitate. Însă atunci, un coleg, un turnător racolat de CI-st, mi-a interceptat o scrisoare și m-a raportat.

După ce s-a aflat, CI-stul unității a început să mă cheme regulat să dau declarații. Să spun ce știu de tata și să declar că nu voi pleca niciodată în Germania, că și dacă el o să invoce reintregirea familiei eu voi refuza. Dar n-am vrut și scriam tot timpul același lucru - că nu știu nimic de tata.

(Continuare în pag. a II-a)

S-a întâmplat la 24 februarie 1989

● Președintele Statelor Unite, George Bush, a avut o întâlnire, la Tokyo, cu primul-ministru al Japoniei, Noboru Takeshita. Pe agenda convorbirii care a avut loc cu acest prilej, principalul subiect a fost viitoarea reuniune economică anuală la nivel înalt a principalelor șapte state industrializate occidentale, programată să aibă loc la Paris, în iulie

● Relațiile dintre Australia și China au fost discutate cu prilejul întrevederii care a avut loc la Canberra între premierul australian, Bob Hawke, și Wang Rengzhong, vicepreședinte al Conferinței Consultative Politice Populare a R.P. Chineze

● Guvernul nicaraguan a reluat contactele directe cu partidele de opoziție destinate realizării unei înțelegeri politice în perspectiva alegerilor generale din februarie 1990

● În Algeria s-a desfășurat un referendum național, în care cei peste 13 milioane de cetățeni cu drept de vot au fost chemați pentru a se pronunța asupra unor schimbări în Constituția țării

Romona VINTILĂ

CALENDAR

24 februarie (vineri)

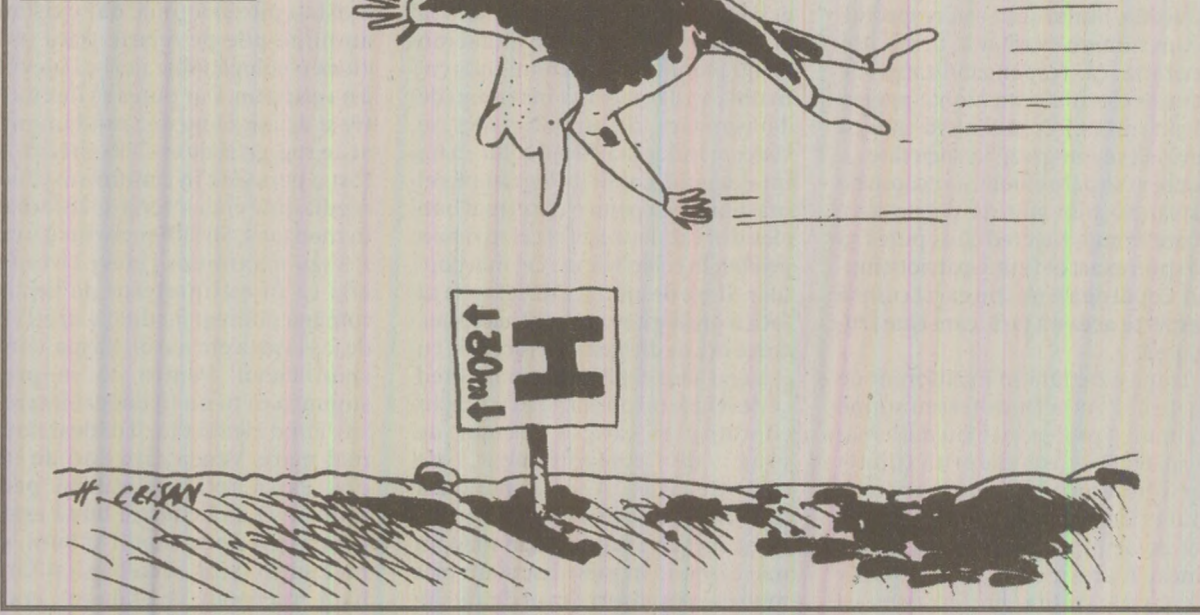
Soarele a răsărit la 7:02, a apus la 17:57

Luna a răsărit la 22:00, a apus la 8:12

Sărbătoare creștină:

Întâia și a doua aflare a Capului Sfântului Ioan Înaintemergătorului și Botezătorul Domnului

CARICATURA ZILEI

PROBLEMA FUGARILOR TRANSILVĂNENI

(Urmare din pag. 1)

Tensiuni sociale

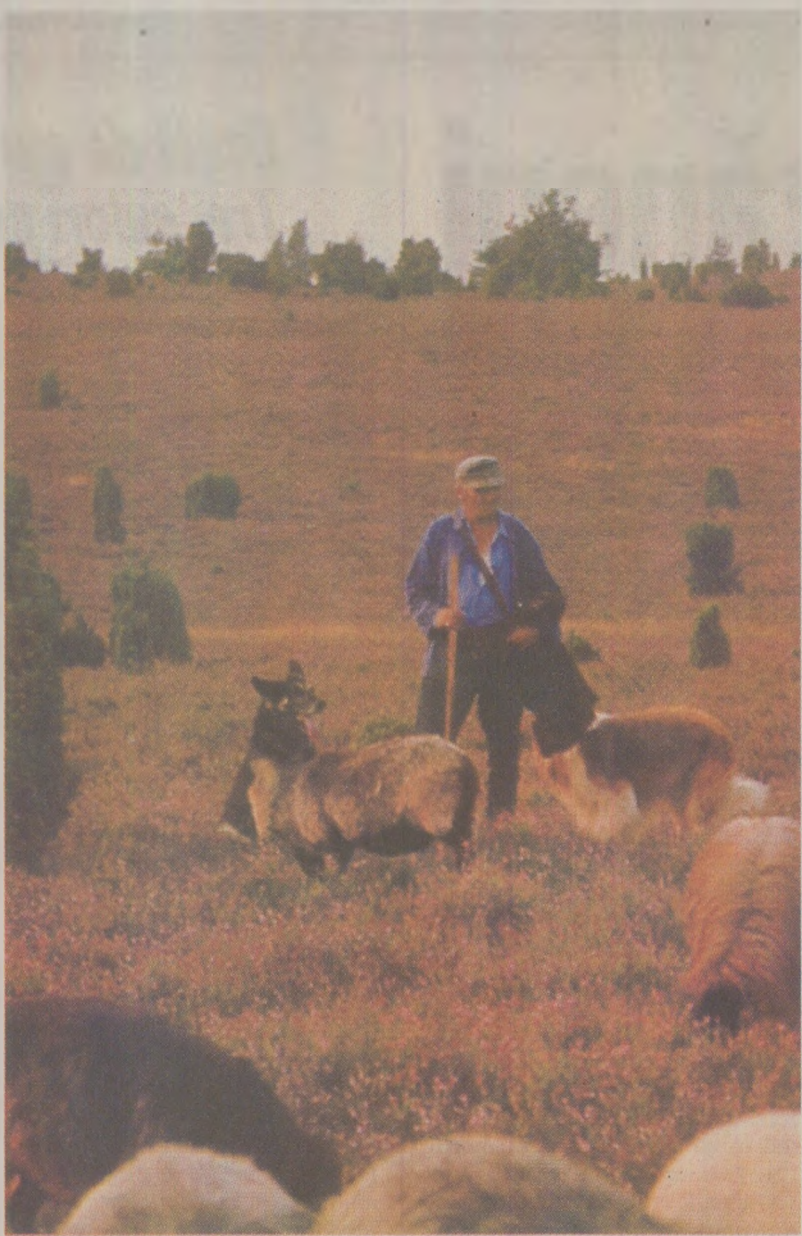
Din moment ce aceste povești de la frontieră nu mai circulă doar printre fugari, ci își fac loc în mass-media oficială, se pune întrebarea de ce oficialii maghiari repatriază un procent atât de mare dintre cei care ajung în Ungaria, de vreme ce sunt la curent cu ceea ce ar putea să îi aștepte de cealaltă parte a frontierei.

Oficialii pretind că cei care au fost trimiși înapoi au cazier sau sunt alcoolici sau bolnavi psihic; minorii sau spioni.

Din moment ce procedura de evaluare a fugarilor este superficială – sunt pur și simplu duși la cel mai apropiat post de poliție, unde sunt chestionați, un grănicer gradat și un membru al consiliului local – nu este de crezut că aspecte precum boala psihică pot fi depistate. De asemenea, e greu de crezut că există date disponibile care să ateste că o persoană anume are cazier sau că e spion.

Există însă dovezi că Ungaria ar dori să îi descurajeze pe fugari să părăsească Transilvania. Faptul că acest exod slăbește prezența maghiară în acea zonă ar fi unul dintre motive iar altul ar fi acela că tensiunile sociale din Ungaria sunt agravate de prezența refugiaților. Sondajele de opinie arată că starea de spirit a populației a devenit tot mai pesimistă în ultima vreme. La o întâlnire a biroului local al Crucii Roșii, din ianuarie, la Sighet, s-a semnalat că scăderea nivelului de trai i-a făcut pe oameni să manifeste indiferență în fața inițiativelor Crucii Roșii care încearcă să strângă haine și bani pentru săraci și pentru fugari.

Deși există și povești despre fapte de generozitate, există și articole despre fugarii care au acceptat slujbe pe care nimeni altcineva nu le-ar fi acceptat sau salarii foarte mici. S-au înregistrat mai multe plângeri privind problema locuințelor. Aproape nimeni nu vrea să subînchirieze un apartament fugarilor cu familii numeroase. Există câteva

Ciobanii erau, nu de puține ori, călăuze pentru fugarii români care sperau la un trai mai bun în afara granițelor

apartamente care au nevoie de renovări și care aparțin primăriilor și pe care fugarii le-ar putea cumpăra, dar Casa de Economii locală nu a scos încă un document pe baza căruia să le poată acorda împrumuturi fugarilor, care, în marea lor majoritate nu sunt cetățeni maghiari. Cazarea la țară este de la liceul cutare sau poate și bliugii ar fi fost o soluție pentru toată lumea. Blugi și cu diverse cămăși. Nu sunt de acord cu puștoaițele vopsite, cu cerceșii mai știu eu unde. Nu că așa fi de demodată, dar parcă nu poți să spui școala egal acest gen de ținută. Și mai este ceva. Sufletul copiilor este foarte sensibil. Și nu toți părinții au posibilități materiale. În sufletul copilului se creează o traumă, pe care el nu o destăinuie, pentru că se include în el. Când vezi că, de exemplu, colegul tău X vine dezinvolat cu o gramadă de bani, când poate el, în ziua aceea, nu a mâncat nimic, când vezi că altul la liceu vine cu mașină și nu a împlinit 18 ani. Acești copii nu mai dau randament. Se gândește, da' de ce să învâți, când ăla nu a învățat și uite că are de toate”.

Fugarii vorbitori de română și de

germană ridică o problemă specială. Un astfel de refugiat costă guvernul 170-200 de forinți pe zi, mai mult decât un etnic maghiar care vorbește limba și care își poate găsi de lucru în câteva zile. Austria și Germania mai acceptă în ultimă instanță saxoni dar românii au puține șanse să fie acceptați, iar rezolvarea problemei locului de muncă este adevărată. De obicei, ei consideră nefericita situația lor din Ungaria. De asemenea, e greu să fie plasați în familiile maghiare, din moment ce nu înțeleg limba. Ade-

sea sunt cazați în cămine pentru muncitori, alături de fugari de etnie maghiară dar neînțelegerile experimentate în România fac dificil contactul dintre cele două naționalități. Există mărturii că între fugarii maghiari și cei români există o asemenea lipsă de încredere încât nu își vorbesc; nici măcar copiii nu se agreează.

Mulți fugari sunt bucurioși să rămână în Ungaria și să înceapă acolo o nouă viață dar numai un sfert dintre cei care speră să primească documentele necesare pentru a merge mai departe în Vest, reușesc acest lucru. 10 din 15 fugari încearcă o dată la patru zile să ia ilegal trenul care duce de la Budapesta la Viena. Dacă sunt prinși, sunt duși la Budapesta unde îi poate aștepta extrădarea. Recent, povestea a doi tineri care au scăpat în ultima clipă de extrădare, prin eforturile conjugate ale unor oficiali de rang înalt, a atras atenția asupra pericolului pe care le implică asemenea tentative de evadare.

Tensiunea socială și economică crescând ar putea fi, de asemenea, motivul pentru care Ungaria repatriază patru din cinci fugari români. Deși unii dintre aceștia încearcă pentru a doua oară să ajungă în Ungaria, mulți sunt descurajați probabil la auzul povestirilor despre pericolul de la graniță. Următoarea sesiune a Adunării Naționale va audia rapoarte privind starea refugiaților și va discuta, probabil, înființarea unor cămine pentru refugiați. Este foarte important ca Ungaria să scoată o lege care să reglementeze statutul fugarilor și să le permită acestor oameni să beneficieze de un statut legal. Într-un timp, faptul că o pătrime dintre refugiați sunt repatriați reprezintă un adevărat șoc pentru mulți unguri și afectează și mai mult imaginea regimului Grosz.

Judith PATAKI
Radio Europa Liberă
(München) – Raport al secției de cercetare, condusă de dr. M. Șafir. Document din „Arhiva 1989”, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (Traducere de Eliza DUMITRESCU)

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Atât producătorul, cât și beneficiarii produselor se acuzau reciproc de dezinteres. Fabricanții reproșau „unităților economice” neglijența în utilizarea panourilor, instalarea lor pe verticală, și nu pe orizontală, lipsa de izolare, murdăria și spargerea geamurilor. Lipsa de comenzi amenința însăși existența întreprinderii.

Pește oceanic, la discreție

Dacă pâine, zahăr, ulei, lapte și câte și mai câte se găseau greu sau „se dădeau cu porția”, te puteai îndopa din belșug cu pește oceanic. Conservele de pește le găseai la tot pasul, în alimentare, la pescărie, prin unitățile „Gospodina”. Pretutindeni, reclamele imbiau consumatorii la conserve din „preparate din pește, gustoase și în întregime asimilabile, bogate în proteine, grăsimi, fosfor și vitaminele A și D”. Pe piața românească ajungeau doar stavriții și macroul, de calitate inferioară. Sturionii și icrele negre, în schimb, luau calea exportului.

Directorul șperțar

Zeci de apartamente se construiau zilnic în România. În pofida zelului, diferența dintre cerere și ofertă rămânea considerabilă. Responsabili cu repartizarea apartamentelor erau directorii de fabrici, care le împărțeau „oamenilor muncii” după principiul listelor de priorități și cazurilor

sociale prezente. La Bacău presa locală a dezvăluit cazul directorului Liviu Valer Guțu, șeful Trustului de antrepriză generală de construcții hidrotehnice din Bacău și președintele consiliului oamenilor muncii din localitate. Sfidând „normele eticii și echității socialiste”, L.V. Guțu a împărțit locuințele în schimbul plicurilor de bani, băuților rare, țigărilor fine și obiectelor prețioase. În câteva ani de „activitate”, directorul acumulase 400.000 lei, având la dosar 54 de infracțiuni de luare de mită și 24 infracțiuni de trafic de influență! Era singurul oare?

Spionaj industrial

Permanent „organele de partid și de stat” se aflau în căutare de Einstein! Să descoperi talente înalte invențiilor era una din preocupările de bază până și în școlile tehnice. În cercetare, prin metoda copierii din afară, românii au ajuns de la performanțe remarcabile. Despre strategia „spionajului industrial” și reușitele centrelor de cercetare românești, își amintește Cristian Stănescu, de la Laboratorul cocs din București. „De prin 1986 până în 1989, a existat un proces de asimilare, se poate spune la spionajul industrial. Asta făceam. Numai că nu cu mijloace sofisticate, pătrunzând în laboratoarele străine, ci pur și simplu citind publicațiile lor.

Practic reconstituim ca un antropolog bucătică cu bucătică ce a vrut el să spună. Pentru că într-un brevet de invenție sau un articol științific nu spui tot ce știi. Dai

niște informații generale. De exemplu, noi am reconstituit experimentele din afară, până am obținut smoola mezofazică, precursorul de fibră carbon, care a fost filat la Săvinești. Un alt exemplu, diamantele sintetice! Deci viața științifică era axată pe spionaj industrial, fără să mă duc cu microfilmul în fabrică respectivă. Totul era la modul concret. Ce reușești să asimilezi? Înainte de 1989 era o ferovene în a doapă metodele de analiză științifică din Occident!”

Zâmbetul „Tovarășului”

Orice întâlnire cu „Tovarășul” în afara cadrului oficial ar părea oricui o experiență de negândit. Și totuși, scriitorul Constantin Mateescu relatează în jurnalul său o asemenea întâlnire de gradul trei într-una din zilele friguroase de sfârșit de februarie. „Îes cu Cornelia și Dan după cumpărături prin centrul civic. Vreme însorită. În fața Casei Poporului – cordoane de miliție. Suntem ghidați de un major pe calea „13 Septembrie”. Trece șeful. Urcăm spre șină. La jumătatea drumului apar trei lumizine. Strada pustie.

În dreptul nostru (trei-patru metri) Stăpânul ne salută prietenos cu mâna Zâmbete! Totul în câteva secunde. Stupefiți. Pufnim în răs. Ce întâmplare! Pesemne a căpatat reflexe. Privim mașina șefului pierzându-l în zare. Ocol prin Dr. Stoicovici spre Elefterie. De aici acasă. N-am cumpărat nimic.”

Florin MIHAI

JURNALUL OMULUI SIMPLU

BD intră în acțiune – în numele tatălui fugit în Germania

(Urmare din pag. 1)

Și m-au băgat într-o ședință. Cl-stul îmi spunea: «Trebuie să renunți, că altfel o-ncurci!». Pe baza aia m-au făcut trădător și m-au retrogradat. M-au scos în fața plutonului, aveam însemnul de frunză și insigna de soldat de frunte și mi le-au smuls de pe mânecă în fața plutonului. Așa, ca să mă umilească. Dar nu m-am simțit umilit deloc. Dimpotrivă, eram mândru că eram primul soldat care ripostase în unitate. Încă de la început. Că noi iarna n-aveam căldură în cazarmă și am primit un sac de dormit de-acasă. Când au văzut superiorii, au zis că n-am voie, iar eu le-am răspuns că în regulamentul scrie că în cazarmă trebuie să fie minimum 18 grade, iar acolo era ca și afară, doar că nu bătea vântul. După aceea au început și alții să vină cu saci de dormit. Dacă te îmbolnăveai, era mai bine că te duceai la infirmerie, și aia era legată de popota ofițerilor – era cald. Să nu-ți mai spun că cel puțin în unitatea aia soldații nu aveau ce mânca. Ultimii douăzeci rămăneau nemâncați. Preferam să fac arest, că cei din arest primeau mâncare. Era o conservă de pește la patru înși. Mai trăgeam cu praștia după guguștiuci și dădeam fuga la GAZ, că aveau acolo țigăie. Asta în primele luni, când am fost la GAZ, la munci. După asta, am dat un test pentru telegramist și mi l-au primit. Nu știam morse, dar testau urechea muzicală și capacitatea de memorare. După aceea, toți au crezut că am intrat acolo pe pile.

Și, imediat după ședința aia, m-au trimis la unitatea militară 02021, unitate de vedete fluviale blindate, unde erau ceva aplicații militare. Eu eram un bun planșetist și acolo ăia m-au pus să le fac PIL-ul (post informare luptă). La vreo două zile după ce-am ajuns eram în stația la transmisii, am primit o notă telefonică de la Ge-

Pentru Doru Copot, detașarea la Batalionul Disciplinar a fost cu noroc, fiind eliberat înainte de termen

neralul Milea. Chiar eu am primit-o. Prin acea notă se dispunea transferul meu la UM 01755 la Galați. Eu nu prea știam ce-i cu unitatea asta, dar de când cu ședința aia mă așteptam la orice. Era o unitate cu specific BD gradul doi, pentru cei cu antecedente penale, cadre și cei cu rude în străinătate. Când au aflat ăștia, au fost atât de bulversați că nu prea înțelegeau ce și cum, eu de-abia fiind venit acolo, și, din cauza asta, nu știu cum să scape mai repede de mine. Transferul a fost foarte rapid. Pe la 10:00-11:00, a doua zi, eram deja pe drum. Am plecat cu o navă rapidă, însoțit de un maistru militar.

Când am ajuns acolo, am văzut... Era o închisoare. 80% din soldații erau foști pușcăriși. A fost destul de greu să mă acomodez, dar a avut și părțile ei bune pe de-a-asta. Erau smintiți ăia pe-colo, tot timpul încercau să se taie între ei sau să-și taie venele. Făceau tot felul de trăsniți, că infirmeria era plină cam tot timpul.

La prima noapte în BD a fost... de neuitat. Că m-am dus și eu la

budă, ca tot omul, și, când să intru, mă pomenesc cu o pereche de bocanci atârnați drept în față. «Aștia fac glume», mi-am zis eu. Când mă uit mai bine, era unul atârnat... mă rog... fost pușcăriș care nu a mai rezistat. N-am înțeles de ce, dar se pare că era mai greu pentru ei. Mai greu decât în pușcărie. Atunci am văzut primul aurolic – puneau vopsea în punși și trăgeau din ele. Altă dată, unul, ca să demonstreze că e nebun, a venit cu o pisică moartă în gură și a lăsat-o în fața căpitănelui.

Pentru mine, în BD n-a fost chiar așa de rău, cel puțin pentru că am mers de câteva ori acasă. Apoi, ăștia de aici nu știau de ce am fost trimis, dar era clar că nu sunt fost pușcăriș. Deci puteam să fiu una din celelalte două. Ori cadru, ori cu rude pe-afară. Așa că am profitat de lipsa asta de comunicare și am manipulat astfel lucrurile încât să mă eliberez mai repede. Și-am reușit, în luna mai am terminat armata, când eu ar fi trebuit să fiu sub arme la Revoluție.”

(a consemnat Paula TUDOR)

Orele de curs începeau cu „Trei culori cunosc pe lume”

(Urmare din pag. 1)

Elogii peste elogii. După ce stăteau o jumătate de zi sau chiar o zi pentru câteva rânduri, președintele revenea la prima formă, care de obicei este cea mai bună. Există un zel al unor șefi să iasă în evidență, să-l adore, să-l dea puteri ca în basme, supranaturale. Și de aici apăsarea revoltei sau indignarea unora dintre noi, a majorității. Cei care voiau să iasă în față și să aibă anumite funcții sigur că se dădeau peste cap. Se făceau și cadouri. Îmi aduc aminte că se dăruiau aeromodele, pe care le lucrau copiii. Ți se inocula tot timpul dragostea supremă pentru „Tovarășul” și „Tovarășoa”, își aduce aminte fosta profesoară Aura Dumitrescu.

Restanți la capitoul educație și bun-simț

Evident, pe vremea aceea elevii învățau la școală cum să îl omagieze pe Nicolae Ceaușescu. Dar erau și motivați să învețe mai mult și să învețe să se responsabilizeze. „Se făceau programe în școli, în omagii, îi arătai toate calitățile. Orele de română se făceau. Eu zic că programă, pe vremea aceea, să mă ătece cei de-acuma cu manualele lor alternative, era mai bună, mai concisă. Parcă îl obliga un pic pe elev să lucreze mai mult. Nici acum nu știu dacă este mai bine sau rău să îl responsabilizezi pe elev să lucreze mai mult. Cred că, în ceea ce privește educația, bunul simț sau respectul, acum suntem cu mult în urmă. Am senzația că responsabilitatea de acum a elevului este numai pentru el și familia lui, să ajungă să facă ceva, să se integreze în societate și, poate vi se pare ciudat, dar copiii de astăzi nu mai știu de patriotizm. Poate e mult. Nu cred că așa putea să vă spun exact definiția patriotismului. Copiii de azi nu știu exact cum să respecte această țară, care este frumoasă”.

După o carieră în învățământ de 33 de ani, Aura Dumitrescu spune că în 1989 profesorii erau mult mai respectați și asta datorită ținutei lor. „Profesorii erau mai respectați atunci, dar erau parcă altfel față de cei de-acum. Erau mai interesați, țineau foarte mult la denumirea de profesor. Ținuta profesorului și

prestanța lui eu zic că era alta. Astăzi am văzut în școli tinere profesoare drăguțe și poate bine pregătite, dar ținuta lor de profesore lasă de dorit. Trebuie să păstrezi un pic distanță. Trebuie să fii apropiat de elev, dar să te respecte în același timp prin ținuta ta. Mi-ar fi plăcut ca acum fiecare școală să aibă o uniformă anume. Șortulețul cu roșu este de la liceul cutare sau poate și bliugii ar fi fost o soluție pentru toată lumea. Blugi și cu diverse cămăși. Nu sunt de acord cu puștoaițele vopsite, cu cerceșii mai știu eu unde. Nu că așa fi de demodată, dar parcă nu poți să spui școala egal acest gen de ținută. Și mai este ceva. Sufletul copiilor este foarte sensibil. Și nu toți părinții au posibilități materiale. În sufletul copilului se creează o traumă, pe care el nu o destăinuie, pentru că se include în el. Când vezi că, de exemplu, colegul tău X vine dezinvolat cu o gramadă de bani, când poate el, în ziua aceea, nu a mâncat nimic, când vezi că altul la liceu vine cu mașină și nu a împlinit 18 ani. Acești copii nu mai dau randament. Se gândește, da' de ce să învâți, când ăla nu a învățat și uite că are de toate”.

„Am cravata mea, sunt pionier!”

Ani la rând, înaltele de începerea programului de școală elevii și profesorii intonau Imnul României. În 1989 se renunțase la acest obicei, dar încă se mai făceau pionieri: „Dacă erai făcut pionier în 1989 te făcea să crezi că este o mândrie. Întâi erau făcuți pionieri cei mai buni, apoi comandanții de grupă, comandanții de detașament, de unitate. Aici se vedea și influența dirigintelui, că nu întodeauna copiii îl alegeau pe cel mai bun. Asta pentru că cel mai bun elev din clasă nu este și cel mai bun prieten în colectivitate. Cel mai popular. Și era de ajuns ca dirigintele să facă o propunere și copiii acceptau. Orice oră de dirigintie o începeai cu omagiu adus copilariei ferice. Cred că devenise un obicei. Erau și chestii educative pe care le discutați, de viață, de comportament, de educație civică. A fost o perioadă când se cânta imnul, dar pe urmă, încet, încet s-a renunțat. În 1989 nu mai cântam. În 1989 discutăm mai mult de neajunsuri. Era un fel de sol-

idaritate între oameni, pentru că aparent cam toți eram egali. Îmi aduc aminte că în cartierul Trivale era o alimentară, care mai este și acum, și eram la ore și auzeam că a dus nu știu ce marfă. Plecam mai devreme. Nu făceam pauzele și ne vedeai așa, ca un cârd, cum ne ducem să ne așezăm la coada aceea. Și ne mai așezam o dată la coadă ca să cumpărăm te miri ce. Găseam salam sau pi. Măncarea devenise o raritate, greu de găsit. Și totuși un paradox. Oamenii se îmbolnăviseră de chestia asta. Stăteau la cozi, cumpărau și toată lumea își umplea congelatorul. Toată lumea avea congelator atunci. Era așa o spaimă că rămâi fără mâncare. Era și păcat să nu spun că au fost și lucruri bune înainte. Regretul celor mai în vârstă este că nu s-a păstrat ce a fost bun înainte. Nu au fost numai lucruri rele. Nu am să pledez niciodată pentru o revenire la comunism, Dumnezeule! La noi nici nu știu dacă a fost o chestie cu comunism, socialism și dictatură”.

Despre pile și relații

Diferența dintre 1989 și prezent, referitor la meditații, este că atunci profesorii pregăteau suplimentar elevii, dar pe ascuns. Dacă se afla că faci meditații cu elevii de la casa în care predai se considera că nu îți dai interesul la ore ca să faci un ban la negru. „Se făceau meditații și în 1989. Poate nu în stilul ăsta, cum se face acum, din clasă I. Existau pile și atunci, dar existau anumite pile pe relații. Dacă îmi zicea o colegă «mă, vezi că elevul ăsta este bun, s-ar putea să fie emoțiv și de aia să nu dea randament, ai te rog, grija de el». Era altceva. A fost o perioadă în comunism când meditațiile erau interzise. Le făceau în mod tacit. Se făceau meditații cu 1, 2 sau maximum 3 elevi. Dacă se afla că tu ești profesor de limbă română și făceai meditații cu elevii de la clasă ta era nasol. Naspa, cum spun elevii. Pentru că se presupunea că tu nu îți dădeai interesul. Fiind elevul tău, îi dădeai nota mai mare. Venea cam 200 de lei ora. Parcă toți părinții își permiteau. O altă chestie bună erau taberele școlare. Copiii și buni, și mai puțin buni, și cu bani, și fără bani mergeau în tabere, erau

supravegheați. Se simțeau foarte bine. Se jucau specific vârstei lor. Ocum taberele s-au dus. Că au devenit chestii imobiliare, că au fost cabane luate de nu știu cine... Nu mai sunt”, își amintește fosta profesoară.

Salariul unui profesor nu era strălucit, dar nici nu se murea de foame. Aura Dumitrescu povestește că la vremea respectivă leaşa pe o singură lună ajungea un concediu într-una din țările socialiste: „Eu, ca profesor, am început cu un salariu de 1.050 de lei, când am terminat facultatea. După trei ani îți dădeai definitivatul. După cinci ani treceai la altă categorie de salariarizare, după zece ani la o altă categorie și tot așa. Nu poți să spui că aveai bani foarte mulți. Eu îmi aduc aminte că puteam să îmi fac vacanțele, să îmi cumpăr ceva în rate. De exemplu, atunci puteai să vezi Leningradul cu un salariu. Să faci un concediu, plătind inclusiv drumul, transportul și mâncarea”.

Prietenia cu fetele generalului Milea

Aura Dumitrescu a copilărit cu fetele generalului Vasile Milea și au rămas bune prietene. Își aduce aminte de răposatul general cu mare plăcere și îl descrie ca pe un om de mare bun simț: „Este foarte dureros să vă povestesc de domnul Milea. Noi îi spuneam nea Val. A fost șeful unității de tancri din Pitești 01261. Iatăl meu era locuitorul acestei școli. Pe tata îl chema Victor Domitiani. A fost un om deosebit, nu că este tatăl meu. A fost ofițer de carieră. A fost ofițer în Armata Regelui. A avut un pic de suferință, dar în ghilimelele de rigoare pentru vremea respectivă venea dintr-o familie sănătoasă. Totdeauna la dosar trebuia să scrie că ai o familie sănătoasă. Tata nu a fost niciodată om politic. Am locuit toți într-un bloc. În blocul din fața Bisericii Sf. Ion din Pitești. Am copilărit împreună cu fetele domnului Milea. Un om modest, un om foarte muncitor și foarte corect. Și-a iubit meseria și a urcat prin muncă toate treptele de avansare. Și-a iubit foarte mult fetele și le-a îndrumat ca să-și poată face o carieră”, a conchis profesoara Dumitrescu.

Elly CÎRSTEA

STRAND LA... POLUL FRIGULUI

În 1989, la strandul din Miercurea Ciuc se îmbinau activități de agrement cu adevărate cure de sănătate

„Trăim decenii de împliniri mărețe, trăim decenii de muncă și avânt...” Acesta era sloganul cel mai des uzitat în perioada... „împuscăturii”. E adevărat că sub acoperirea acestei celebre lozinci, activiștii comuniști au inventat la fel de celebră muncă patriotică. La fel de adevărat este și faptul că prin acea muncă „voluntară” în România s-au construit multe „stabilimente” pe care, cu „onor” le folosim și astăzi, în dureroasa tranziție către democrație. Un astfel de „stabiliment” a fost construit, prin vestita muncă patriotică și la Miercurea Ciuc. Este vorba despre strandul mezo-termal din cartierul Patinoarului...

Strand la... polul frigului este titlul unei articole apărut în urmă cu două

decenii în defunctul cotidian Scintea. Obligat, în acele vremuri, autorul articolului scoate în evidență faptul că „locuitorii municipiului Miercurea Ciuc au hotărât ca o bună parte din contribuția lor în muncă și la bani să o consacre construcției unui strand”. Și uite așa, datorită faptului că „municipalitatea a fost receptivă la idee”, a apărut, într-unul dintre cele mai frumoase cartiere ale municipiului, mult-visatul strand. Ideea construirii acestui strand la Miercurea Ciuc părea una ușor hazardată, în condițiile în care temperatura este de regulă una scăzută. De altfel, pe această temă s-au făcut numeroase bancuri. În ceea ce privește perioada estivală, se spune că aici „vara

sosește joia, după Miercurea Ciuc...”. În aceste condiții, apariția strandului la polul frigului era chiar o știre.

Alte strategii

Însă trecând peste micile răutăți, în ceea ce privește modul în care a fost construit, strandul își merită pe deplin investiția. Datorită proprietăților apei minerale, și azi, strandul de la Ciuc îmbină foarte armonios agrementul cu adevărate cure de sănătate. Trebuie spus că apa minerală are o temperatură de 22-24 de grade și este benefică în tratarea bolilor cardiovasculare și a celor reumatice.

Chiar dacă și în prezent strandul mai are căutare, modul în care se

prezintă la două decenii de la inaugurare este unul destul de sumbru. Bazinul olimpic este neingrijit, plaaja este murdară. Am fi dorit să vă putem spune mai multe detalii, însă, la această oră, accesul în incinta strandului este imposibil de făcut. La intrare, pe poarta de acces tronează un lacăt mare. Acest fapt se datorează poate și pentru că proprietarii acestui important „stabiliment” de agrement, Primăria municipiului Miercurea Ciuc, are o nouă strategie în ceea ce privește funcționarea acestuia. Astfel, edilii ciucani doresc ca pe, și în, locul strandului să se construiască, prin programele UE, un alt bazin și o piscină, precum și să reabiliteze plaaja.

Claudiu SERE

ARTICOLUL ZILEI

Viața pe planeta „Electronica”

Lumea ne este adusă în casă pe ecranul televizorului. Stăm, în halat și papuci, legănându-ne în fotolii. Vorbim, mâncăm și viața Terrei se derulează. Fantastica invenție o trăim în România din ziua de 23 August 1955...

Ori de câte ori intru la „Electronica” și văd montajul televizorului, zeci de ecrane pe care se proiectează semnalele de control, sunt stăpânită de sentimente contrarii: ubicuitatea și detaliul.

Suntem mulțumiți că televizorul familiei funcționează fără cusur, cât i-a fost destinată viața de către specialiști. N-am venit la marea întreprindere bucureșteană pentru ceea ce știm cu toții. În acest moment hotărâtor, interesul electroniștilor este focalizat către relansarea activității de producere a receptorilor radio, după o întrerupere de câțiva ani.

Noutățile mă asaltează, dar cunoștințele mele tehnice, ca și ale multora dintre dumneavoastră, se reduc la a închide și deschide butoanele aparatelor. Firește, mi se vorbește numai în termenii locului și ai activității electronice. Cred că mărturisirea deschisă e cea mai bună metodă. Ei, bine, nu înțeleg termenii dumneavoastră, stimatei tovarăși, nu mă simt în largul meu descriindu-mi-se procedee de lucru, dar rămân încântată de ansamblu. În ce fel ați izbit? Iată problema mea, și din această clipă sunt ca un detectiv. Adun elemente cu element, adunmec interesul pentru ceea ce dumneavoastră vi se pare pare normal, ajung, pe calea mea, la ceea ce imi prezentați, concluzie a eforturilor mari și mereu înnoite prin forța ideilor.

După câțiva ani de restrângere a producției receptorilor de radio, preluată de Tehnopol lași și de alte întreprinderi din țară, lărgindu-se producția de televizoare, se revine în forță, cu noutăți dintre cele mai variate.

Roland Ionescu, directorul general al Întreprinderii Electronica, inimosul și mereu primul la orice însemnătate eveniment, deși ocupat până peste cap (când intră într-o ședință de producție, după aceea, fără nici o pauză, primește în audiență un partener străin, sună telefonul, este convocat urgent la o discuție de plan la minister și, spre sfârșitul zilei, se întâlnește cu specialiștii de bază pentru a elabora pasul următor al fabricii), găsește puțin timp și pentru mine. Îmi arată liniile de fabricație, cu mândria țărânului când strânge, toamna, recolta bogată; subliniază, de câteva ori, că ordinea este programată și introdusă în calculator ca și cifrele de plan. Îmi recomandă Atelierul de proiectare Nr. 1 condus de inginerul Ion Papiniu, și răsufletul ușurat. Roland Ionescu precizează că „Electronica”, prin efort propriu, este producătoare de tehnologii, proiectează și realizează ceea ce se vede ca și sculele necesare. Se rupe cu greu de noi, ar dori să rămână în mijlocul acestui colectiv deosebit de talentat, dar, secretarul îl anunță că e de mult așteptat la Centrală.

Atelierul de proiectare Nr. 1 este de fapt o obșnișuită hală, lungă de câțiva metri, cu mici pereți despărțitori între proiectanți și designeri, pentru ca fiecare să fie cât mai în elementul său, pentru a nu se stânjeni în elaborarea și ordonarea soluțiilor care au în vedere maxima tehnicitate, modernul, ceea ce se cere pe piață, pentru că și electronica se conduce după legile modei.

Combina compactă, compusă din radio, casetofon și pick-up, cum nu mai este de 4 luni un proiect ci o realitate inconfundabilă, imi la

ochii prin eleganța și frumusețea ei. Sunt verificate, prin sondaj, la ultimul control de calitate, sunetele înalte și joase, este testată amplificarea desăvârșită, care cu ajutorul boxelor poate acoperi chiar suprafața unei săli de dans.

Inginerul Dan Iacobescu și arhitectul Sorin Silbinschi sunt autorii concepției și designului. Zeci de muncitori i-au dat, după desene și cote tehnice, forma reușită și superioarele calități tehnice. Printr-o apăsare pe buton ne plimbăm în lumea largă, din America în Europa, din Africa în Canada; printr-o ridicare de braț, pick-up-ul ne aduce aproape vocea, mereu tânără, a lui Gică Petrescu, prin introducerea unei casete suntem invadați de formația Beatles a anilor '65, Radiocasetofonul „Acord” include în „anatomia” lui, pentru care răspunde electronistul Cosmin Pătrănoiu, primul mecanism pentru casetofon elaborat de „Electronica”. Este o dublă noutate, aparatul în sine și mecanismul deosebit de înzestrat pentru o viață lungă care să ne fericească pe noi.

Sistemul automodular a fost pus în mișcare, și posibil de trecut de pe planșă pe banda de lucru, datorită inventivității, ambiției și migalei. S-a reluat și de sute de ori, dacă a fost nevoie, un principiu de funcționare, până a ajuns să-i multumească pe creatorii Grigore Joga, Constantin Măciucă și bineînțeles arhitectul Sorin Silbinschi, care se implică în tot ceea ce ține de aspectul unui aparat ce pleacă din aceste atelier. Nici unul nu a uitat zilele insorite, cu „ura”! Nici pe cele cu înspăimântătorii pași inapoi.

Nici n-am apucat să-mi adun elementele constitutive ale raportajului, că Ion Papiniu mi-a făcut o mărturisire care răstoarnă datele problemei. Cei câțiva pe care i-am cunoscut, au început să fie electroniști de la 8-10 ani, întâi încercându-se în scheme, apoi ajutându-se de reviste, frecventând cercul electroniștilor de la Palatul Pionierilor, schimbând informații între prietenii în pantaloni scurți de pe aceeași stradă, cu același demon pentru fizică și practică.

N-au cunoscut o altă joacă mai devalorantă, mai totală, mai frumoasă. Nu s-au deliziți de electronică de atunci până acum, și unii au 29 de ani, iar alții sunt trecuți de 50 de ani. Pe măsură ce s-au afirmat au devenit mai nemulțumiți de ei, mai conșivi că, deși timpul nu le mai aparține, n-au decât acest drum în viață. Șeful de atelier, inginerul Papiniu și-a construit un radio cu galena la vârsta când băieții strică mașinutele și fetele păpușile. După război nu se găseau aparate și toți din familia sa voiau să știe și muzică. Și el le-a adus în casă. Aparatul său a funcționat perfect, atât de bine, încât bunicii să nu-l mai scoate de la urechi și-l copleșea cu laudele.

Nu m-am descurajat când antena nu a funcționat pentru că am introdus pământul în ghiveciul de ficusul mamei. Prima melodie pe care am prins-o cu galena mea a fost „Sanie cu zurgălăi” cântată de Maria Tănase. Fiicele mele încerc să-i transmit aceeași meteahnă. Ea n-are stofă de electronistă dar încerc să-o fac să înțeleagă palpalbil noțiunile abstracte. Nu vreau să învețe fizica pe dinafară. Măsur curentul și-l explic, iată legea lui Ohm din cartea ta de fizică. Măsur tensiunea din baterii și-i demonstrez electricitatea. Noi am simțit aceste noțiuni înainte de a ști cum se pun ele în ecuații. Fără o imensă pasiune și fără un constant și total atașament nu poți fi decât un inginer de serie. Cine este grăbit nu

ajunge prea departe pentru că un student foarte bun, care termină facultatea cu 10, are nevoie de 5 ani ca să înceapă să simtă fabrica, să se nască, cu adevărat, inginerul. Noțiunile acumulate de mine și de colegi, pe cont propriu, în copilărie, sunt de o valoare inestimabilă.

Toți cei pe care i-am cunoscut la „Electronica” au absolvit facultatea cu medii peste 9. Ei se amuză că nu le pot smulge numele celui mai bun proiectant care în anul al III-lea a rămas repetent la electro-acustică, atât a fost de preocupat de instalațiile lui extrafacultate, printre care un aparat care emitea sunete (toți răd) care să-i taie cheful cocosului din vecini să-l mai trezească în zori. Inginerul Papiniu observă că notez nostima întămplare și mă roagă să n-o folosesc pentru că fostul său coleg este unul dintre cei mai talentați și capabili electroniști. De ce s-ar supăra? Că a fost dominat de o pasiune, căreia dedicându-i-se i-au fost răsplătite statornicia și harul, ajungând o personalitate stimată pentru capacitatea sa? Dacă vă recunoașteți, tovarășe inginer, sunați-mă la redacție, mi-ar face mare plăcere să vă află numele.

Din anul 1961, când s-au produs primele televizoare românești alb-negru, până la faza de astăzi, când exportăm în multe țări ale lumii, linia ascendentă este calea pe care au urmat-o cei mai capabili. Ion Papiniu poate veni cu dovezi certe. A fost pentru colaborări și contracte de două ori în SUA, în Libia, Egipt, în toate țările socialiste.

Platforma Pipera este și ea parte integrantă din mersul înainte al societății românești. Cu un deceniu în urmă domina pădurea în schele. Acum sunt întreprinderi puternice, cu profituri distincte, brăzdând un drum, care și el semnifică schimbarea față, chiar și în adâncuri. Copleșitorul metrou, nu mai găsește adjective pe măsura sa, aduce la scară miile de muncitori din platformă. „Electronica”, cu căldura sa de industrie modernă, iese în întâmpinarea călătorilor, salutându-i și primindu-i în zecile ei de compartimente.

În Atelierul de proiectare Nr. 1 și liniștea e încărcată de idei. Cei de acolo știu să le înțeleagă, să le pună pe foaia de calc, să le treacă prin secții ca să le aducă în casa noastră, ambrate în televizoare, în aparate de radio. Mi-ar plăcea ca pe spatele fiecărui obiect produs la „Electronica” să fie o tăbliță cu numele realizatorilor, așa cum marile clădiri poartă numele arhitecților și al constructorului. Ați vedea de câte ori revin, ca prietenii ai familiei, electroniștii Ion Papiniu, Cosmin Pătrănoiu, Dan Iacobescu, Grigore Joga, Constantin Măciucă, Roland Ionescu, arhitectul Sorin Silbinschi.

Un aparat cu emblema „Electronica” nu este un obiect neînșuflețit. Poartă în el forța și impetuoșitatea unui colectiv prestigios, inspirația directorului general, Roland Ionescu, amintirile din copilărie, aduse la zi și trecute prin facultate-productie, ale inginerilor electroniști din Atelierul de proiectare Nr. 1, suflul și stăpânirea meseriei celor mulți de la banda de montaj. Mă uit la televizorul din redacție, ascult muzică la radio și parcă am văsat o fotografie frumoasă, neobișnuită, în care s-a încapă tot ce au mai bun acești oameni. N-am fost furat de somn! N-am visat! Ceea ce mă sprijină, vizual, în această pagină este realitatea cea mai palpabilă. Verificați-mă! Întindeți mâna, răsușiți butonul... Cântă Gică Petrescu... vedeți Televizorul.

Carmen DUMITRESCU
Flacăra, nr. 7/1989

DIN ARHIVA CC AL PCR

Proiectul planului tematic al filmelor pe teme general-umane și moral-cetățenești pe anul 1989

● Trecuse miezul nopții (80 minute)

Tema: Având ca punct de pornire organizarea, într-o întreprindere, a unui concurs pentru ocuparea unui post cu o categorie superioară de retribuție, filmul își propune să pledeze pentru etica și echitatea socialistă, satirizând impostura, favoritismul și intervențiile nepriincipale, de influență, opunându-le cu fermitate principiilor eticii și echității socialiste.

Casa producătoare 5
Scenariu: Mircea Radu Iacoban
Regia: Șerban Crangă
● Taina (85 minute)

Tema: Confruntat cu unele probleme ivite pe neașteptate în viața familială ca urmare a căsătoriei precipitate a fiicei sale, personajul principal al filmului, un om de mare probitate profesională și

morală, va înțelege că ele trebuie tratate cu discernământul și imparțialitatea cu care operează cauzele ce i se supun în instanță.
Casa producătoare 4
Scenariu: Simion Gal Radu Gurău
Debut regizoral prin concurs
● Autor anonim, model necunoscut (90 minute)

Tema: În urma unui eșec profesional, o tânără balerină suferă o traumă psihică și se decide să-și abandoneze cariera. Devine instructor de balet a unei formații de copii la un club muncitoresc. Atmosfera tonifiantă din acest mediu, îndemnul și sprijinul oamenilor din jurul ei, o fac treptat să-și recapete încrederea în forțele proprii. Hotărâtă să urce din nou treptele rampei, își reia cu asiduitate pregătirile și spectacolul din sera premierei – în care va deține

rolul de prim-solistă – va fi un mare succes.

Casa producătoare 4
Scenariu: Eva Sârbu
Regia: Dan Pița
● O șansă pentru Lia (85 minute)

Tema: Un colectiv muncitoresc dintr-o unitate industrială, căruia i s-a încredințat spre reeducare o tânără fată, acționează cu tact, omenie și responsabilitate, reușind să-i schimbe starea de spirit, să-i formeze o concepție sănătoasă despre muncă și viață și s-o integreze într-o activitate utilă societății.

Casa producătoare 1
Scenariu: Ana Ioniță
Regia: Mihai Constantinescu
● Fără adresă (80 minute)
Tema: Drama unei femei care și-a

ratat viața încercând zadarnic să-și afle împlinirea pe meleaguri străine. Revenind în țară după mulți ani, ea constată marile progrese și schimbări înnoitoare survenite între timp în toate domeniile vieții sociale românești. Reușita foștilor ei colegi de facultate în viața profesională și familială, precum și pe tărâm obștesc, preocupările lor multiple, proiectelor de viitor îi vor oferi termeni de amară reflecție asupra propriei sale soarte, puternic marcate de singurătate, de statutul umilitor de străină.

Casa producătoare 1
Scenariu: Malvina Urișanu
Regia: Malvina Urișanu
Comandă: CCEs
Arhivele Naționale, Fond CC al PCR - Secția Cancelariei, dos. nr. 5/1989

(Urmare din pag. 1)

De-ai în '90, doctorul Cornel Mizumschi, directorul spitalului, care aprecia ce făcăm și nu prea lăsa pe nimeni să-mi facă rău, le spunea tuturor: „Toți ați dat bir cu fugiții, de frică, la început, acum lăsați-o în pace, vedeți ce multe face pentru acești copii de care nu se atinge nimeni!”

„Nici nu mai dădeau mâna cu mine”

„Astea au fost începuturile... De vorbit, nu puteam vorbi, acasă aproape că nu mai ajungeam. Mureau ca muștele, și nu puteam face aproape nimic! Vă dați seama și de situația psihică în care se găsea un doctor, în privința asta! Treptat, am început să nu ne mai punem problema «de ce» și să murim. Priveam îndurerăți și neputincioși, dar nu ne mai trăgea nimeni la răspundere, nu ne mai întreba nimeni... Și era și această spaimă, că ajungeam acasă noaptea și eram... nu frânt, ci în depresie. Soțul meu mă-ntreba ce se-ntâmplă, iar eu nu puteam vorbi, îi spuneam doar că am mulți copii”. „Și, când a aflat, cum a reacționat?”. „Soțul meu a reacționat bine, dar absolut toate

cunoștințele mele – nu vorbesc de prietenii – au reacționat ca toată lumea. Și, în fond, asta a fost normalul... nici nu mai dădeau mâna cu mine. O dată, țin minte că am băut cafea la o prietenă de a noastră și m-am simțit extraordinar de rău când am văzut-o că, în mod separat, mi-a luat cana, a clătit-o puțin și a aruncat-o la coș. Era frica asta... se știa deja unde lucrez, toată lumea mă compătimea... Dar am avut puțină înălțimi în perioada aceea, pentru că veneam sfârșită de la serviciu și nu mai aveam nici timp liber. Însă asta se întâmpla deja după Revoluție”.

Fotografiile

„Doctorul Totescu, Dumnezeu să-l ierte!, lucra la Sanepid. Era medic de laborator, dar îi plăcea să facă și cercetare științifică. Noi am scris împreună chiar câteva articole. Îi plăcea să scrie despre noutăți și era un foarte bun fotograf. Făcea fotografii medicale foarte bune. Eu l-am chemat, pentru că erau niște lucruri curioase: de ce făcea un copil de câteva luni herpes pe față? Și dânsul a fost contrariat. Și am făcut aceste fotografii în spital, fără să fie nimeni de față, fără să știe nimeni. Nu erau de față nici măcar asistente sau infirmiere. Nu știu ce curaj am avut! Sunt două

fotografii medicale a doi copii care erau piele și os. Copii care au trăit – unul trăiește și în zilele noastre și este destul de bine, iar celălalt, Daniela, a murit la vârsta de 17 ani. Fotografii document. Spun că nu știu cum am avut curajul pentru că, dacă nu se putea nici măcar vorbi despre SIDA, cu atât mai puțin puteai aduna dovezi că ea există. Se făcea și pe-atunci cercetare medicală, dar nu știu cum se puteau interpreta acele fotografii. Și eu, atunci, chiar nu mă puteam gândi la cercetare. Eram prea speriată și copleșită de toate problemele pe care le aveam. În nici un caz nu am putut vorbi despre acest lucru și dânsul a păstrat filmul – nu mi-a dat nicio dată negativele – tocmai de frica asta, să nu se-ntâmplă ceva. Mie mi-a adus doar fotografiile astea”.

Constanța, portul și litoralul – porțile de intrare

„După cum am aflat în anul următor, jumătate dintre copiii Europei cu SIDA erau în România. Iar cea mai mare parte erau în Constanța. De ce? Pentru că porțile de intrare pentru infecția HIV în România au fost portul și litoralul. Gândiți-vă că România a fost o țară oarecum închisă înainte de Revoluție,

singura poartă de intrare și ieșire fiind Portul Constanța. Era și problema litoralului, unde se stabileau niște relații mai mult sau mai puțin efemere, dar neprotejate. Mari-narii în legătură cu oamenii din port, prostituutele, bărbații care locuiau în cămine de nefamiliaști... și cei care lucreau pe-atunci la canal - originari din alte județe ale țării. Cei mai mulți dintre donatorii de sânge (cu plată) făceau parte din aceste grupuri. Iar în anul 1988 nu se făcea încă testul HIV la donator.

La noi, în Constanța, chiar se vede legătura cu adulții. Că, dacă ar fi fost infectați numai prin injecții, să zicem, ar fi fost numai un anumit subtip de virus. Iar la noi, în Constanța, spre deosebire de celelalte orașe, subtipurile virusului HIV de tip 1, găsite la copii, corespund cu subtipurile izolate la donatorii de sânge dinainte de '90 (a, b și f). Deci, legătura cu transfuzia de sânge se poate face ușor. Și tot aici, în Constanța, au fost și primii copii infectați”.

Transfuzii de sânge pentru copii anemici

„Traseul epidemiologic al fiecărui copil am început să-l facem după '90 și am constatat că, din toți cei 1780 de copii pe care

i-am avut, n-a fost unul care să nu fi fost internat într-un spital în anii '87-'88. Deci, sigur, calea de transmitere a fost în special din spital, sau prin mama bolnavă. La donator, testul a început să se facă după '90, dar în '89 s-a testat sângele existent deja în banca de sânge.

În spital, cel mai adesea se infectau din transfuziile de sânge. Erau indicații de transfuzie, mai ales pentru copiii din orfelinate, pentru că erau anemici, erau foarte bolnavi și era indicată transfuzia. După '90, s-a scris undeva că se făceau microtransfuzii pentru a-i «înviara» pe copiii din leagăne, că așa erau dispozițiile. Eu n-am auzit de asta. Din câte știu, transfuziile de sânge s-au făcut cu indicații corecte, dar erau mulți, prea mulți cei cărora trebuia să li se facă, de aceea era foarte valoros sângele. Și, ca să nu se arunce... De exemplu, unui copil de 3 kg trebuia să-i faci 30 de ml de sânge, unuia de 5 kg – 50 de ml. Iar flacoanele de sânge aveau 3-400 de ml. Am găsit cazuri în care, din același flacon de sânge, se făcea transfuzie la patru-cinci copii care erau compatibili cu grupa respectivă. Corect ar fi fost să folosești un flacon de sânge pentru un bolnav, flacoanele fiind de unică folosință. Dar, ca să nu se arunce sângele, se folosea la mai mulți”.

O seringă la mai mulți copii

„Pe lângă transfuzii, o altă cale a fost instrumentul medical nesterilizat. În «Caietul negru», cum l-am numit eu, am început a ține evidența copiilor din decembrie '89. Acolo am scris tot ce puteam afla despre copil: părinții, data nașterii, dacă a fost transfuzat, n-a fost transfuzat, care cred că a fost calea de transmitere, ce boli are, unde a fost internat. Și am găsit cazuri în care copilul a fost internat, dar nu a fost transfuzat, iar mama era HIV negativă. Și atunci, cum a fost infectat? Prin injecții multiple. În spital li se făceau foarte multe injecții. Mamele imi povesteau că venea asistenta să le facă injecția și sigur avea aceeași seringă, nu știu dacă schimba acul, dar făcea amplicina de la copilul' cutare la copilul' cutare, la copilul' cutare. Iar când faci o injecție, după ce bagi acul aspiri, ca să vezi să nu fi pătruns într-o arteră, într-o venă. Asta este tehnica. Și, cel mai probabil, asta a fost o altă cale de transmitere a virusului HIV.

După cum am constatat în 1992, 50% din copii au fost infectați prin transfuzii, 40% au fost mulți – spitalizați, cu multiple injecții și 10% fuseseră infectați pe cale verticală”.

Paula Anastasia TUDOR

